

הלכות ברכות פרק ה

פרק ה

א.

נשים ועבדים חייבין בברכת המזון.

וספק יש בדבר אם הם חייבין מן התורה, לפי שאין קבוע לה זמן, או אינן חייבין מן התורה, לפיכך אין מוציאין את הגדולים ידי חובתן.
אבל הקטנים חייבין בברכת המזון מדברי סופרים, כדי לחנכן:

ב.

שלשה שאכלו פת כאחד, חייבין לברך ברכת הזימון קודם ברכת המזון.
ואי זו היא ברכת הזימון?

אם היו האוכלים משלשה ועד עשרה -
מברך האחד מהן, ואומר, נברך שאכלנו משלו,
והכל עונים, ברוך שאכלנו משלו, ובטובו חיינו,
והוא חוזר ואומר, ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

ג.

ואחר כך מתחיל ואומר, ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם הזן וכו', עד
שגומר ארבע הברכות, והם עונין אמן אחר כל ברכה וברכה:

ד.

היו האוכלים מעשרה ולמעלה - מזמנין בשם.

כיצד?

המברך אומר, נברך לאלהינו שאכלנו משלו,

והן עונין, ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו,

והוא חוזר ואומר, ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו, ומתחיל

ברכת מזון:

ה.

הסועד בבית חתנים, משיתחילו להתעסק בצרכי סעודת נישואין ולהכינה

ועד שלשים יום אחר הנישואין, מברך, נברך שהשמחה במעונו שאכלנו

משלו, והן עונין, ברוך שהשמחה במעונו שאכלנו משלו ובטובו חיינו.

ואם היו עשרה - מברך, נברך לאלהינו שהשמחה במעונו שאכלנו משלו,

והם עונים, ברוך אלהינו שהשמחה במעונו שאכלנו משלו וכו'.

וכן סעודה שעושין אותה אחר הנישואין מחמת הנישואין עד שנים עשר

חודש, מברך שהשמחה במעונו:

החייבים בברכת הזימון

1.

הכל חייבין בברכת הזימון כדרך שחייבין בברכת המזון, אפילו כהנים שאכלו

קדשי קדשים בעזרה.

וכן כהנים וישראלי שאכלו כאחד, ואכלו הכהנים תרומה וישראל חולין -

חייבין בזימון.

נשים ועבדים וקטנים חייבין בזימון כחיובן בברכת המזון:

2.

נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם, אבל מזמנין לעצמן.

ולא תהא חבורה של נשים ועבדים וקטנים - מפני הפריצות, אלא נשים לעצמן, או עבדים לעצמן, או קטנים לעצמן, ובלבד שלא יזמנו בשם. אנדרגינס מזמן למינו ואינו מזמן לא לנשים ולא לאנשים, מפני שהוא ספק. והטומטום אינו מזמן כלל.

קטן היודע למי מברכין - מזמנין עליו, ואף על פי שהוא כבן שבע כבן שמונה, ומצטרף בין למנין שלשה בין למנין עשרה לזמן עליו. והנכרי, אין מזמנין עליו:

ח.

אין מזמנין אלא על מי שאכל מכזית פת ומעלה. שבעה שאכלו פת, ושלשה אכלו עמהן ירק או ציר וכיוצא בזה, מצטרפין לזימון בשם, והוא שיהא המברך מאוכלי הפת. אבל שישה שאכלו פת וארבעה ירק, אין מצטרפין, עד שיהו אוכלי הפת רוב הניכר.

במה דברים אמורים, בעשרה, אבל שלשה, צריך שיאכל כל אחד מהן כזית פת ואחר כך מזמנין:

ט.

שנים שאכלו וגמרו מלאכול, ובא שלישי ואכל, אם יכולין לאכול עמו כל שהוא, אפילו משאר אכלין - מצטרף עמהן. וחכם גדול שבמסובין הוא שמברך לכולן, אף על פי שלא בא אלא באחרונה:

חלוקת הזימון

י.

שלשה שאכלו כאחד אינן רשאים ליחלק, וכן ארבעה וכן חמישה.

שישה יש להן ליחלק, עד עשרה.

עשרה אינן רשאים ליחלק, עד שיהיו עשרים.

שכל זמן שייחלקו ותהיה ברכת הזימון לכל חלק וחלק כזימון הכל, יש להן ליחלק:

יא.

שלשה בני אדם שבאו משלש חברות של שלשה שלשה - אינן רשאים ליחלק.

ואם כבר זימן כל אחד ואחד מהן בחבורה שלו - רשאים ליחלק, ואינן חייבין בזימון, שכבר זימנו עליהן.

שלשה שישבו לאכול, אף על פי שכל אחד ואחד אוכל משלו, אינן רשאים ליחלק:

צירוף חברות

יב.

שתי חברות שהיו אוכלות בבית אחד,

בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו - מצטרפין לזימון אחד,

ואם לאו - אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן.

ואם יש שמש אחד ביניהן שהוא הולך ומשמש מחבורה זו לחבורה זו - מצטרפין לזימון אחד אף על פי שאין מקצת אלו רואין מקצת אלו, והוא שישמעו שתיהן כל דברי המברך בביאור:

שלשה שאכלו, ויצא אחד מהן לשוק, קוראין לו כדי שיכוון לשמוע מה שהן אומרין, ומזמנין עליו והוא בשוק, ויצא ידי חובתו, ולכשיחזור למקומו יברך ברכת המזון לעצמו.

אבל עשרה שאכלו, ויצא אחד מהן, אין מזמנין עליו עד שיחזור וישב במקומו עמהם:

יד.

שלשה שאכלו כאחת, וקדם אחד מהן ובירך לעצמו - מזמנין עליו, ויצאו השנים ידי חובת זימון, והוא לא יצא בזימון זה, שאין זימון למפרע:

טו.

שנים שאכלו - כל אחד ואחד מברך לעצמו.
ואם היה אחד יודע ואחד אינו יודע - זה שיודע מברך בקול רם, והשני עונה
אמן אחר כל ברכה וברכה, ויצא ידי חובתו.
ובן מברך לאביו, ועבד מברך לרבו, ואשה מברכת לבעלה, ויוצאין ידי חובתן,
אבל אמרו חכמים, "תבוא מארה למי שאשתו ובניו מברכין לו":

טז.

במה דברים אמורים שיצאו ידי חובתן - בזמן שאכלו ולא שבעו, שהן חייבין
לברך מדברי סופרים, ולפיכך מוציאין אותן קטן או עבד או אשה מידי
חובתן.

אבל אם אכל ושבע, שנתחייב בברכת המזון מן התורה - אין אשה או קטן או
עבד מוציאין אותו, שכל החייב בדבר מן התורה, אין מוציא אותו מידי
חובתו אלא החייב באותו הדבר מן התורה כמותו:

הנכנס אצל אחרים, ומצאן מברכין ברכת הזימון,
אם מצא המברך אומר נברך וכו', הוא עונה אחריו ברוך ומבורך.
ואם מצא האוכלים עונין ברוך שאכלנו וכו', הוא עונה אחריהם אמן: